

În urma analizei documentației¹ propuse de Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (numită în continuare ANCOM) în vederea reglementării *procedurii de selecție competitivă în vederea acordării drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 800 MHz, 900 MHz, 1800MHz și 2600 MHz*, Consiliul Concurenței a considerat că este oportună și necesară intervenția sa asupra prevederilor documentației respective, relevante din perspectiva rolului și atribuțiilor sale.

Prezentăm mai jos intervenția respectivă a Consiliului Concurenței, transmisă președintelui ANCOM prin adresa nr.RG/6632/16.05.2012:

Stimate Domnule Președinte,

Spectrul de frecvențe reprezintă infrastructura esențială pentru desfășurarea activităților de comunicații electronice mobile. Acesta este o resursă limitată și constituie cea mai importantă barieră, atât în ceea ce privește intrarea unor noi întreprinderi pe piața furnizării de rețele și servicii de comunicații electronice mobile, cât și în ceea ce privește dezvoltarea acestora pe piață.

Este important ca ANCOM, în calitate de organizator al acestei proceduri de selecție competitive, să aibă în vedere că resursele de spectru radio trebuie administrate cât mai eficient, prin reducerea, în măsura posibilă, a barierelor de acces pe piața de servicii de telecomunicații mobile.

Consiliul Concurenței pleacă de la abordarea că acordarea drepturilor de utilizare a spectrului de frecvențe radio nu trebuie să aibă la bază preponderent rațiuni financiare de moment – încasarea unor taxe de licență la bugetul de stat – cât mai ales evoluția întregii industrii a comunicațiilor mobile pe durata de valabilitate a licențelor. Industria de comunicații mobile este foarte importantă atât pentru consumatori – care trebuie să beneficieze de cele mai bune servicii la prețuri cât mai mici – cât și pentru alte ramuri economice pentru care aceste comunicații reprezintă o infrastructură esențială.

În acest sens, având în vedere:

1. importanța deosebită a procedurii de selecție competitive în vederea acordării drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 800 MHz, 900 MHz,

¹ proiectul de *Caiet de sarcini pentru organizarea procedurii de selecție competitive în vederea acordării drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz și 2600 MHz* și proiectul de *Decizie privind organizarea procedurii de selecție pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio*;

1800 MHz și 2600 MHz evaluată din perspectiva impactului pe termen lung a acesteia asupra pieței serviciilor de comunicații electronice din România;

2. observațiile formulate de operatorii mobili² care s-au adresat până în prezent Consiliului Concurenței cu privire la anumite prevederi cuprinse în documentația propusă de ANCOM susceptibile de a avea impact concurențial, autoritatea națională de concurență a analizat măsurile propuse de ANCOM prin proiectul caietului de sarcini și proiectul de decizie privind organizarea procedurii de selecție pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz și 2600 MHz.

Astfel, au fost identificate următoarele aspecte de concurență:

1. obligația de acoperire prevăzută la pct. 3.3.1.1. lit.i din *Caietul de sarcini*. Potrivit prevederilor respective, operatorii care vor câștiga blocuri în benzile de 800 MHz sau 900 MHz trebuie să acopere, până la data de 5 aprilie 2015, localitățile care nu au fost acoperite până în prezent de rețelele de comunicații mobile, astfel cum acestea sunt listate în Anexa 7 a *Caietului de sarcini*. Problema în acest caz este generată de procedura de alocare care implică încheierea unui acord între ofertanții câștigători cu privire la distribuirea acestor localități, fiecare având obligația de a acoperi un număr egal cu numărul blocuri câștigate înmulțit cu numărul 107. În opinia unui operator mobil, practic, *Caietul de sarcini* ar încuraja coordonarea ofertanților câștigători cu privire la extinderea rețelelor lor în zonele neacoperite. Concurenții ar fi astfel obligați să comunice planurile de extindere și să ajungă la un acord privind împărțirea zonelor neacoperite. Acest tip de coordonare presupune schimburi de informații sensibile, cum ar fi planurile de extindere rețelei, faptă ce poate denatura concurența pe piețele de rețele de comunicații electronice mobile;
2. restricțiile aplicabile în cazul blocurilor temporare din banda de 900 MHz³, ca urmare a dimensiunii blocurilor de frecvențe respective (blocuri pereche de 5MHz). Restricțiile în cauză pot conduce, pe de o parte, la tezurizarea unui sub-bloc pereche de 2, 5 MHz de către operatorul care câștigă cel de-al treilea bloc pereche de 5 MHz în banda de 900 MHz, iar pe de altă parte, la creșterea artificială a costurilor de eliberare a benzilor ale operatorului mobil care pierde licitația pentru respectivul bloc de frecvență. Datorită faptului că licențele întreprinderilor Vodafone și Orange pentru utilizarea spectrului din benzile de 900 MHz și 1800 MHz urmează să expire la data de 31 decembrie 2012, aceste întreprinderi ar fi practic obligate să liciteze pentru o cantitate mai mare de spectru (3 blocuri de 2 x 5 MHz) pentru a evita ipoteza necesității eliberării unor benzi de frecvențe. Prin această abordare, ANCOM ar forța Vodafone și Orange să liciteze și să dobândească o cantitate de spectru care nu ar fi necesară pentru activitățile lor. În opinia operatorilor mobili, formatul propus de ANCOM poate avea drept consecință distorsionarea concurenței pe piața comunicațiilor electronice mobile din România prin: (i) utilizarea ineficientă a spectrului prin tezurizarea unui sub-bloc pereche de 2,

² În speță, întreprinderile Vodafone România SA (Vodafone), Orange România SA (Orange) și RCS & RDS SA (RCS);

³ Categoria B din Tabelul 20 - Descrierea blocurilor de frecvențe abstracte disponibile în cadrul procedurii de selecție, Capitolul 4 - Procedura de selecție, pct. 4.1.

5 MHz de către operatorul care câștigă cel de-al treilea bloc pereche de 5 MHz în banda de 900 MHz⁴, corelată cu favorizarea un grad mai mare de concentrare a pieței și un număr mai mic de operatori, (ii) posibilitatea apariției unor costuri inutile pentru operatorii care pierd licitația pentru respectivul bloc de frecvență, care vor fi în cele din urmă reflectate în prețurile plătite de utilizatorii finali.

Conform afirmațiilor unor operatori, în ipoteza în care va fi necesară eliberarea unui subbloc pereche de 2, 5 MHz, operatorul mobil respectiv va avea la dispoziție cel mult 4 luni pentru realizarea operațiunilor necesare, termen dificil de atins. Potrivit unor operatori mobili, eliberarea unor frecvențe presupune nu doar costuri substanțiale, ci și termene extrem de lungi necesare atât identificării unor locații noi pentru construirea de site-uri radio, amplasarea echipamentelor, negocierea contractelor de închiriere, dar și obținerea tuturor autorizațiilor necesare (acestea dovedindu-se de cele mai multe ori factorul generator al celor mai mari întârzieri). În opinia unui operator mobil, pentru a se preveni aceste posibile efecte, fiecărui concurent trebuie să i se acorde posibilitatea de a dobândi spectrul de frecvențe pe care îl consideră necesar pentru furnizarea propriilor servicii de comunicații electronice, împărțit în blocuri de 5 MHz sau mai mici, cel puțin în cazul licențelor temporare;

3. limitele privind cantitatea de frecvențe radio ce poate fi deținută în benzile de 800 MHz, 900 MHz și 1800 MHz. Potrivit prevederilor proiectului de *Decizie privind organizarea procedurii de selecție pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio* (numită în continuare *Decizia*), drepturile de utilizare pe care un ofertant le va putea dobândi în urma procedurii de selecție sunt limitate după cum urmează:
- a. Cantitatea maximă totală de frecvențe radio în banda de 900 MHz asupra căreia un ofertant va putea deține drepturi de utilizare în urma procedurii de selecție în perioada 01.01.2013 – 05.04.2014, în România, este de 2x15 MHz. Din informațiile transmise Consiliului Concurenței, rezultă că un operator mobil propune o limită de 2X10 MHz;
 - b. Cantitatea maximă totală de frecvențe radio în banda de 800 MHz asupra căreia un ofertant va putea deține drepturi de utilizare în urma procedurii de selecție în perioada 06.04.2014 – 05.04.2029, în România, este de 2x15 MHz. Din informațiile transmise Consiliului Concurenței, rezultă că un operator mobil propune o limită de 2X10 MHz;
 - c. Cantitatea maximă totală de frecvențe radio în banda de 900 MHz asupra căreia un ofertant va putea deține drepturi de utilizare în urma procedurii de selecție în perioada 06.04.2014 – 05.04.2029, în România, este de 2x15 MHz. Din informațiile transmise Consiliului Concurenței, rezultă că un operator mobil propune o limită de 2X10 MHz.

Așa cum se remarcă din textul *Deciziei*, este plafonată numai cantitatea de spectru ce poate fi deținută numai în benzile favorabile de sub 1GHz, nefiind impuse limitări în ceea ce privește cantitatea de spectru ce va fi deținută în

⁴ Operatorul care va câștiga 3 blocuri de 5 MHz va avea dreptul, iar nu obligația, de a cesiona un sub-bloc de 2, 5 MHz, fapt ce va avea cel mai probabil drept consecință specularea acestui avantaj, dacă câștigătorul va urmări afectarea competitivă a celui alt operator (fie prin solicitarea unui suprapreț, fi prin păstrarea și neutilizarea sub-blocului suplimentar);

benzile de 1800 MHz și 2600 MHz. Un operator mobil a propus limitarea cantității maxime de spectru și în banda de 1800 MHz, la 2X20 MHz.

În ceea ce privește cantitatea maximă de spectru ce poate fi obținută, ANCOM consideră că banda de 800 MHz are aceeași valoare economică cu cea de 900 MHz (fiind similară din punct de vedere a caracteristicilor de propagare) și astfel are același nivel de atractivitate (cu atât mai mult cu cât furnizarea de servicii ar începe în 2014, timp estimat de ANCOM a fi suficient pentru acomodarea unor noi tehnologii, în speță LTE). Astfel, ANCOM a apreciat că substituibilitatea celor două benzi este suficient de mare și că acest grad de substituibilitate va crește într-un orizont previzibil.

Cu toate acestea, trebuie precizat faptul că, spre deosebire de tehnologia LTE (prognozată a fi utilizată în banda de 800 MHz), tehnologiile actuale implementate în banda de 900 MHz (inclusiv în banda de 1800 MHz) sunt mature și acomodate pe scară largă, atât de către operatorii mobili, cât și de către utilizatorii finali (din punct de vedere al disponibilității și a prețurilor terminalelor). Astfel, din punctul de vedere al unui operator de rețea, banda de frecvență de 800 Mhz este în mod vădit dezavantajoasă față de cea de 900 MHz din punctul de vedere al utilității, mai ales în ceea ce privește existența unor terminale care să opereze în această bandă, la prețuri competitive. Prin urmare, Consiliul Concurenței consideră că pe termen scurt și mediu benzile de frecvențe de 800 MHz, respectiv de 900 MHz nu sunt pe deplin substituibile între ele⁵. Astfel, deși sunt similare din punct de vedere a caracteristicilor de propagare, totuși nu se poate aprecia că cel puțin pe termen scurt și mediu cele două benzi de frecvențe au aceeași valoare economică.

În condițiile propuse în *Decizie*, este posibil ca în banda de 900 MHz să rămână cel mult 3 concurenți. Astfel, titularii de licențe în banda de 900 MHz vor avea pe termen scurt și mediu un avantaj comercial față de titularul unei licențe în banda de 800 MHz, avantaj cu atât mai mare cu cât urmare a *licitației* aceștia își mențin drepturile de utilizare în banda de 900 MHz.

De asemenea, în mod similar cu cele arătate mai sus cu privire la avantajele benzii de 900 MHz, lipsa unor limitări în ceea ce privește cantitatea maximă de spectru ce poate fi achiziționată în banda de 1800 MHz, ar putea conduce la situația în care blocurile de frecvențe din această bandă ar fi achiziționate de 1, 2 sau 3 operatori mobili, ceea ce nu ar conduce la creșterea unei presiuni concurențiale pe piața serviciilor de comunicații electronice mobile.

Corelat cu cele arătate mai sus, în contextul în care în urma *licitației* nu mai rămân disponibile alte resurse de spectru, rezultă că ulterior *licitației* nu pot avea loc noi intrări pe piață, decât prin cesionarea unor blocuri de frecvență. Astfel, având în vedere inclusiv durata de 15 ani a drepturilor de utilizare a frecvențelor radio ce vor fi conferite în urma acestei proceduri de selecție, este redusă semnificativ posibilitatea unor noi intrări pe piață (cu referire la operatori care pot dezvolta propriile rețele de acces), dar și posibilitatea dezvoltării ulterioare a operatorilor care au achiziționat insuficiente⁶ blocuri de frecvență;

⁵ În acest sens sunt și concluziile Studiului privind impactul utilizării benzii de 900 MHz pentru furnizarea de servicii de comunicații electronice de generația a treia folosind sistemele UMTS asupra concurenței pe piața de comunicații mobile, Raport Partea 1, (Numar de proiect: CON 4297, Versiune: Finala V1.2) 2 martie 2011, pag 31;

⁶ din perspectiva dezvoltării ulterioare a unor servicii inovative care necesită resurse suplimentare de spectru;

4. obligatiile privind roaming-ul național prevăzute la pct. 3.3.3.1. din *Caietul de sarcini*. Potrivit prevederilor proiectului *Caietului de sarcini*, un titular de licență din categoria A, C, E, F sau G va avea dreptul de a încheia un acord de roaming național cu orice alt titular al unei licențe de utilizare a frecvențelor radio pentru furnizarea de rețele publice de comunicații electronice și de servicii de comunicații electronice mobile, dacă acoperirea radio a rețelei de acces a solicitantului a atins 30% din populație. Practic, ANCOM oferă noilor intrați posibilitatea de a încheia acorduri de acces la rețeaua concurenților și astfel de extindere a acoperirii rețelei solicitanților (noi intrați), numai dacă aceștia investesc în propria infrastructură astfel încât să realizeze nivelul de acoperire de 30% din populație.

Deși, potrivit informațiilor ANCOM, acest grad de acoperire s-ar realiza cu costuri rezonabile, totuși Consiliul Concurenței consideră că trebuie avute în vedere următoarele aspecte: (i) cea mai mare parte a veniturilor operatori mobili ce acționează pe piața din România provin din serviciile de telefonie mobilă și SMS – piețe mature, saturate - iar în contextul economic actual, această situație s-ar menține pe termen scurt și mediu; (ii) pe aceste piețe sunt prezenți operatori mobili ce dețin, atât rețele cu un grad foarte mare de acoperire a teritoriului și populației (fiind prezenți mai ales în zonele de densitate), cât și brand-uri puternice, acestea fiind, fiecare în parte, susceptibile de a constitui bariere structurale, atât la intrarea pe piață, cât și la expansiunea pe piață; (iii) plata taxei de licență se realizează într-o singură tranșă. Aspectele prezentate mai sus, corelat cu nivelul mare de investiții necesar intrării pe piață, ridică dificultăți semnificative întreprinderilor ce doresc să intre pe piață;

5. obligatiile privind accesul operatorilor de rețele mobile virtuale (MVNO) prevăzute la pct. 3.3.3.1. din *Caietul de sarcini*. Actualmente, proiectul *Caietului de sarcini* prevede o serie de obligații în sarcina titularilor de licență, ce incumbă acestora din momentul în care acoperirea radio a propriilor rețele atinge 30% din populație. Din perspectiva Consiliului Concurenței, oferirea posibilității MVNO de a intra pe piața serviciilor de comunicații electronice din România poate conduce la dinamizarea pieței în general, inclusiv creșterea gradului de concurență pe piața serviciului de telefonie mobilă și pe piața serviciilor SMS, dar mai ales la dezvoltarea unor servicii de comunicații electronice de bandă largă inovative. Astfel, Consiliul Concurenței consideră că stabilirea de către ANCOM, în sarcina titularilor de licență, a obligațiilor respective privind accesul MVNO la rețelele acestora constituie măsuri ce facilitează dezvoltarea pieței și a concurenței.

Prin urmare, având în vedere:

1. contextul actual al pieței, precum și valoarea economică deosebită a resurselor de spectru care fac obiectul *procedurii de selecție competitivă în vederea acordării drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 800 MHz, 900 MHz, 1800MHz și 2600 MHz* (numită în continuare *licitația*);
2. posibilele consecințe negative asupra mediului concurențial de pe piața serviciilor de comunicații electronice ca urmare a implementării prevederilor 3.3.1.1. lit.i) din proiectul de *Caiet de sarcini pentru organizarea procedurii de selecție competitive în vederea acordării drepturilor de utilizare a frecvențelor*

radio în benzile de 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz și 2600 MHz (numit în continuare *Caietul de sarcini*);

3. posibilitatea luării unor măsuri care să faciliteze dezvoltarea pieței și a concurenței,

Consiliul Concurenței consideră ca fiind necesară și oportună intervenția sa asupra documentației care reglementează *licitația* prin formularea unor recomandări de modificare/completare a unor prevederi ale *Caietul de sarcini*.

Astfel, pentru a nu se aduce atingere prevederilor art.9 alin.(1) din Legea concurenței nr.21/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare⁷ (numită în continuare *Legea concurenței*), Consiliul Concurenței consideră că este necesară modificarea obligației de acoperire prevăzută la pct. 3.3.1.1. lit.i din *Caietul de sarcini*. În acest sens, se propune înlocuirea actualului mecanism de alocare a localităților neacoperite din punct de vedere al serviciilor de comunicații electronice mobile, cu următorul mecanism: ulterior finalizării *licitației*, fiecare întreprindere câștigătoare își va prezenta numai în fața ANCOM, în mod netransparent față de ceilalți participanți la *licitație*, opțiunile de acoperire a unui număr de localități, proporțional cu numărul blocurilor de frecvență de sub 1GHz obținute. În cazul în care există suprapuneri de opțiuni sau nu sunt opțiuni pentru anumite localități, ANCOM va proceda la o tragere la sorți. Menționăm că vor fi menținute obligațiile de acces reglementate prin *Caietul de sarcini* și în ceea ce privește aceste localități. Din perspectiva Consiliului Concurenței, această soluție este fezabilă și echilibrată. Astfel, pe de o parte, este satisfăcut interesul ANCOM de acoperire a populației și menținere a costurilor care incumbă operatorilor mobili respectivi (ocasionate de acoperirea zonelor de eșec comercial respective) la un nivel rezonabil, iar pe de altă parte, se evită schimbul de informații strategice între operatorii câștigători și coordonarea acestora cu privire la extinderea rețelelor lor în zonele neacoperite respective și, astfel, sunt înlăturate premisele unei înțelegeri anticoncurențiale între persoanele care câștigă blocuri de frecvențe.

De asemenea, în temeiul art.26 alin.(1) lit.m) din *Legea concurenței*, Consiliul Concurenței recomandă ANCOM:

1. modificarea dimensiunii blocurilor temporare din banda de 900 MHz⁸ – O soluție la posibilele probleme aferente atribuirii licențelor temporare o constituie reducerea dimensiunii blocurilor pentru licența temporară de la 2 x 5 MHz la 2 x 2,5 MHz, eventual însoțită de obligația achiziționării a minimum 2 blocuri de 2x 2,5 MHz. În această situație, atât întreprinderea Vodafone, cât și întreprinderea Orange, au posibilitatea dobândirii licenței temporare pe dimensiunea actuală a spectrului pe care îl utilizează. De asemenea, RCS (ori un nou intrat pe piață) are posibilitatea de a achiziționa cel puțin 5 MHz în banda de 900 MHz. Această măsură nu ar defavoriza nici întreprinderea Cosmote RMT SA, aceasta având posibilitatea de a oferta pentru licența temporară, iar faptul că Orange și Vodafone au posibilitatea de a evita costuri care le-ar incumba în

⁷ Aduse prin Ordonanța de Urgență nr.75/2010, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr.149/2011;

⁸ Categoria B din Tabelul 20 - Descrierea blocurilor de frecvențe abstracte disponibile în cadrul procedurii de selecție, Capitolul 4 - Procedura de selecție, pct. 4.1.

cazul câștigării unei cantități de spectru mai mici decât dețin în prezent, nu se poate interpreta ca o favorizare de către ANCOM a celor doi operatori menționați mai sus.

Menționăm că un operator mobil a solicitat intervenția Consiliului Concurenței în sensul anulării licitației pentru licențele temporare și, corelativ, prelungirea licenței pe care o deține în spectrul de 900 MHz, cu obligația ca, în cazul pierderii licenței pentru unele blocuri de frecvență din această bandă, acestea să fie eliberate treptat până în 06.04.2014. Consiliul Concurenței nu poate da curs solicitării întreprinderii respective din următoarele motive: (i) autoritatea națională de concurență a fost de acord cu prelungirea duratei licențelor deținute de întreprinderile Orange și Vodafone numai până la 31.12.2012; (ii) implementarea soluției de reducere a dimensiunii blocurilor pereche de 2,5 MHz pentru licențele temporare pentru banda de 900 MHz satisface interesul privat, pe de o parte, al Orange și Vodafone pentru a avea posibilitatea de a evita eliberarea unor benzi de frecvențe într-un termen scurt, iar pe de altă parte, al RCS (sau a unui nou intrat), de a avea posibilitatea să achiziționeze 2 blocuri pereche de 2,5 MHz (în măsura în care doresc să obțină spectru în banda de 900 MHz). În ultimă instanță, așa cum relevă și concluziile *Studiului benzii de 900 MHz – Evaluarea remediilor*⁹, sporirea concurenței prin extinderea cât mai curând a accesului la banda de 900 MHz de la 3 la 4 operatori aduce beneficii consumatorului. De asemenea, dat fiind contextul actual al pieței din România, precum și valoarea economică deosebită a benzii de frecvență de 900 MHz, existența unui proces competitiv este în sine pro-concurențială și nu se poate susține eliminarea sa;

2. reconsiderarea limitelor privind cantitatea de frecvențe radio ce poate fi deținută de un grup de întreprinderi¹⁰ în benzile de 800 MHz, 900 MHz și, eventual, 1800 MHz – Menționăm că opinia constantă a Consiliului Concurenței a fost în sensul orientării managementului spectrului de frecvențe cât mai mult din perspectiva pieței și cât mai puțin din perspectivă administrativă inclusiv prin alocarea echitabilă și proconcurențială a resurselor de spectru (pe de o parte, evitarea tezurizării spectrului de frecvențe, iar pe de altă parte, satisfacerea nevoilor operatorilor obiective de resurse de spectru). Această recomandare izvorăște din necesitatea asigurării premiselor unui mediu concurențial normal pe piața serviciilor de comunicații mobile inclusiv prin înlăturarea posibilității unui participant la *licitație* să dobândească resurse de spectru ce exced nevoilor sale obiective, în speță, cele justificate din punct de vedere economic, fie pentru intrare pe piață, fie pentru dezvoltarea de servicii inovative. Astfel, în ceea ce privește maximumul de spectru ce poate fi achiziționat de un grup de întreprinderi în fiecare din benzile de sub 1 GHz, Consiliul Concurenței susține modificarea limitei maximumului de cantitate de spectru în fiecare bandă de la 15 MHz duplex la nivelul de 10 Mhz duplex pentru licențele de 15 ani (în speță, 2 blocuri pereche de 5 MHz). Menționăm că în ceea ce privește cantitatea maximă de spectru ce poate fi achiziționată de un grup de

⁹ *Studiul privind impactul utilizării benzii de 900 MHz pentru furnizarea de servicii de comunicații electronice de generația a treia folosind sistemele UMTS asupra concurenței pe piața de comunicații mobile, Raport Partea a 2-a: Evaluarea remediilor* întocmit în data de 11 mai 2011 de *OVUM Consulting* la solicitarea ANCOM;

¹⁰ în sensul legislației din domeniul concurenței.

întreprinderi în benzile de sub 1 GHz (800 MHz, respectiv 900 MHz) nu trebuie să depășească 20 MHz duplex. O astfel de limitare ar fi în măsură să asigure o concurență sporită cu privire la fiecare dintre benzile frecvențe și evită posibile acorduri între participanții la *licitație* cu privire la blocurile de frecvențe pe care le licitează. În acest sens, așa cum a reținut și *Studiul benzii de 900 MHz – Evaluarea remediilor al ANCOM, din anul 2010*, în cazul în care accesul la banda de 900 MHz este extins la 4 operatori comparativ cu 3 operatori, concurența crește determinând o valoare mai ridicată a surplusului consumatorului. Acest surplus al consumatorului este rezultatul reducerii surplusului producătorului și reducerii ineficienței alocative. Trebuie avut în vedere faptul că banda de 900 Mhz este esențială pentru dezvoltarea viabilă a unui operatori de telefonie mobilă. Chiar dacă din punct de vedere al caracteristicilor tehnice, banda de 800 Mhz și cea de 900 Mhz sunt foarte apropiate, din punctul de vedere al tehnologiei disponibile în prezent, banda de 900 Mhz prezintă avantaje incomparabile față de banda de 800 Mhz. Ar fi utilă, de asemenea, limitarea la 20 MHz duplex (în speță, 4 blocuri pereche de 5 MHz) a cantității maxime de spectru ce poate fi deținută de un grup de întreprinderi în banda de 1800 MHz;

3. modificarea obligațiilor privind roaming-ul național prevăzute la pct. 3.3.3.1. din *Caietul de sarcini* în sensul acordării titularilor de licențe nou intrați pe piață a dreptului de acces la rețelele operatorilor mobili existenți fără a se condiționa acest drept de realizarea unui anumit grad de acoperire a populației sau teritoriului în ceea ce privește rețelele pe care aceștia le dezvoltă sau, eventual, de acceptarea unui grad de acoperire mai mic – de exemplu 20%. Acest drept trebuie acordat de la început și limitat în timp pentru a se asigura dezvoltarea unei concurențe la nivel de infrastructuri între operatorii mobili, suficient totuși pentru dezvoltarea rețelei noului intrat. În opinia Consiliului Concurenței, modificarea obligațiilor privind roamingul național în sensul arătat mai sus ar avea un efect mai puternic în ceea ce privește asigurarea unei presiuni concurențiale imediate și sustenabile pe piață decât cel care s-ar obține în prin aplicarea prevederilor actuale ale proiectului *Caietului de sarcini*;
4. menținerea unui nivel minimal al obligațiilor privind accesul operatorilor de rețele mobile virtuale (MVNO) prevăzute la pct. 3.3.3.1. din *Caietul de sarcini*. Așa cum s-a precizat mai sus, Consiliul Concurenței consideră că stabilirea de către ANCOM, în sarcina titularilor de licență, a obligațiilor respective privind accesul MVNO la rețelele acestora, sau cel puțin asumarea acestei obligații de către ofertanți obținută prin mecanisme specifice ale licitației, constituie măsuri ce facilitează dezvoltarea pieței și a concurenței. În acest sens, Consiliul Concurenței recunoaște importanța unei reglementări minimale (transparența ofertei de acces la rețea, nediscriminare în ceea ce privește condițiile de acordare a accesului MVNO). În stadiul actual al pieței nu se impune existența unui cadru de reglementare extensiv dar trebuie ca operatorii să acționeze în mod transparent și nediscriminatoriu, în ceea ce privește solicitările venite din partea operatorilor virtuali.

În final, dorim să ne exprimăm încrederea că veți considera intervenția Consiliului Concurenței ca venind în întâmpinarea necesității de asigurare a unui cadru legal echitabil și pro-concurențial, în domeniul serviciilor de comunicații electronice și aceasta se va regăsi în forma finală a *Deciziei privind organizarea procedurii de selecție pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio și a Caietului de sarcini pentru organizarea procedurii de selecție competitive în vederea acordării drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz și 2600 MHz.*

Cu deosebită considerație,

Bogdan M. Chirițoiu

Președinte